

ISSN 2010-9075

БЕРДАҚ атындағы ҚАРАҚАЛПАҚ
МӘМЛЕКЕТЛИК УНИВЕРСИТЕТИНИҢ

ХАБАРШЫСЫ

БЕРДАҚ номидаги ҚОРАҚАЛПОҚ ДАВЛАТ
УНИВЕРСИТЕТИНИНГ

АХБОРОТНОМАСИ

ВЕСТНИК

КАРАКАЛПАКСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО
УНИВЕРСИТЕТА им. БЕРДАХА

1

НОҚИС 2024 НУҚУС

АДАБИЁТЛАР

1. Москвин В.П. Эвфемизмы в лексической системе современного русского языка. Изд. 2-е. – М.: ЛЕНАНД, 2007.
2. Омонтурдиев А. Профессионал нутқ эвфемикаси. – Тошкент: Фан, 2006. – Б. 46-48
3. Қодинова Х. Абдулла Қодирийнинг эвфемизм ва дисфемизмдан фойдаланиш маҳорати. Филол.фан.номз.дисс. – Тошкент, 2011. – Б. 46-48
4. Рустамова Д. Метафорик эвфемизациянинг лингвокультурологик ва социопрагматик аспекти: Филол. фан. б. фалс. дри. дисс. автореф. – Фарғона, 2017. – Б. 8
5. Андреев В.В. Средства выражения семантика умолчания в произведениях З.Н. Гиппиус: Автореф. ...дисс. канд. филол. наук. – Самара 2007. – С. 4.
6. Сеничкина Е.П. Семантика умолчания и средства её выражения в русском языке: Автореф. ...дисс. д-ра. филол. наук. – М., 2003. – 33 с.
7. Иванян Е.П. Репрезентация семантики умолчания в современном русском дискурсе // Балтийский гуманитарный журнал, 2015. №1 (10). – С. 34.
8. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. – М., 1969. – С. 185
9. Ибрагимова Э. Ўзбек тилида ирония ва ироник мазмун ифодаланшининг усул ҳамда воситалари. Филол.фан. номз... дисс. – Фарғона, 2001. – 118 с.
10. Сбоев А.Н. Структурно-семантический и лингвокультурный аспекты интернет-лексики современного китайского языка: Дисс. ...канд. филол. наук. – Владивосток, 2018. – 220 с.
11. Хуэйцзе С. Принципы номинативного структурирования семантического поля (на примере средств обозначения запаха в русском и китайском языках: Автореф. канд. филол. наук. – Волгоград, 2011. – 22 с.
12. Косинова Л.В. Китайский комический дискурс (на примере жанров «сяншен», «куайбань», «анекдот»): Дисс. ...канд. филол. наук. – Волгоград, 2014. – 190 с.
13. Н.Махмудов, Ё.Одилов. Сўз маъно тараққиётда зиддият. Ўзбек тили энантиосемик сўзларининг изоҳли луғати. – Тошкент: Akademnashr, 2014. – Б. 53.

Эвфемия ва унга нутқий ёндош ҳодисалар

Шамсиева Ш. К. Тошкент давлат шарқишунослик университети

Резюме. Ушбу мақолада эвфемия ва унга нутқий ёндош ҳодисалар - ишора қилиш семантикаси, ирония, нутқий энантиосемиялар, уларнинг хитой ва ўзбек лингвомаданиятидаги ўхшаш ва фарқли жиҳатлари тадқиқ этилган.

Таянч сўзлар: Эвфемизм, эвфемия ҳодиса, ирония, киноя, нутқий энантиосемия, ишора қилиш семантикаси.

Эвфемия и ее речевые события

Шамсиева Ш.К. Ташкентский государственный университет Востоковедения

Резюме. В статье исследуются эвфемизмы и связанные с ними явления - семантика знаков, ирония, речевая энантиосемия, их сходства и различия в китайской и узбекской лингвокультурах.

Ключевые слова: эвфемизм, феномен эвфемизма, ирония, вербальная энантиосемия, знаковая семантика

Euphemia and its speech events

ShamsievaSh.K.Tashkent State University of Oriental Studies

Summary. The article examines euphemisms and related phenomena - the semantics of signs, irony, speech enantiosemy, their similarities and differences in the Chinese and Uzbek linguocultures.

Keywords: euphemism, the phenomenon of euphemism, irony, verbal enantiosemy, sign semantics.

КОРЕЙС ЛИНГВОМАДАНИЯТИДА ТЕЛЕФОН МУЛОҚОТИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ

Юсупова Г. А.

Тошкент давлат шарқишунослик университети доц.в.б., PhD.

Муомала маданияти инсон фаолиятининг энг мураккаб жараёни бўлиб, у кишиларнинг ижтимоий ва сиёсий, маънавий ва маърифий, иқтисодий ва ҳуқуқий дунёқараши йиғиндиси ҳисобланади ҳамда инсон тафаккури ва руҳиятида йиллар давомида шаклланади. Муомала маданиятида этикетнинг барча турига хос бўлган умумий қоидалари мавжуд. Уларга риоя қилиш нафақат ҳар бир инсоннинг, балки у мансуб бўлган жамият, миллат, халқнинг умумий маданият даражасидан далолат беради. Инсоний муомаланинг таркибий қисми бўлган нутқий мулоқотнинг турлари кўп бўлиб, улар турли вазиятларда, ҳар хил мавқе ва ёшдаги одамлар ўртасида амалга оширилади. Ана шу жараённинг муҳим бир тури – телефон орқали сўзлашиш бўлиб, у маданиятни юксак даражага кўтариш зарур бўлган ҳозирги кунда ўзига хос долзарблик касб этади.

XX асрдан бошлаб телефон жамият ҳаётига чуқур кириб борди ва телефон орқали суҳбатлар замонавий кишилар кундалик ҳаётининг ажралмас қисмига айланди. Бугунги кунда ҳаётни телефон алоқасисиз тасаввур қилиш қийин. Шу билан бирга, телефон орқали мулоқотда бўлиш муомала жараёнининг энг фаол турига айланди. Бугунги кунда мазкур коммуникация турининг имкониятлари ғоятда кенгайди.

Анъанавий телефон, факс, уяли мулоқот қилишда энг қулай воситага айланиб бормоқда. Хат жўнатиш ёки учрашувларни белгилашда бу алоқа операторларидан кенг фойдаланилмоқда. Айниқса, уяли телефон алоқаларининг вужудга келиши – хизматнинг бу тури қамрови ғоятда кенг эканлигини кўрсатди. Хизмат ва

мобиль телефон функцияларининг бекиёс кенгайиб бориши ташкилот ва муассаса ходимлари, қолаверса, жисмоний шахслар олдига муомала маданияти бўйича ўзига хос талабларни қўймоқда.

Ишхонада, кўпчиликка тааллуқли бўлган хизмат телефонидан фойдаланишда ўзига хос талаблар бор. Чунки кимдир сизнинг ишхонангизга қўнғироқ қилолмай қийналаётган бўлиши ёки сиздан кейин кимдир қўнғироқ қилишни кутиб турган бўлиши мумкин. Фақат ўзингизга тегишли бўлган шахсий гапларни атрофдагиларга эшиттириш ҳам шарт эмас. Бундай ҳолатлар аниқ ва лўнда қилиб фикр алмашишни тақозо этади. Хуллас, хизмат телефонидан мумкин қадар қисқа фойдаланиш лозим. Фикрни қисқа, ихчам баён қилиш, суҳбатдошнинг вақтини олмасликка интилиш замонавий кишининг фазилати саналади. Айниқса, ҳозирги кунда оммавий тус олган мобиль телефондан фойдаланишнинг қонун-қоидалари нафақат маданий-маънавий, балки ҳуқуқий аҳамиятга эга бўлиб бормоқда. Шунга қўра, уяли ёки мобиль телефон орқали гаплашиш умуммаданият қоидаларига амал қилишнинг таркибий қисмига айланди ва бу жараёнда одоб қоидаларига риоя қилиш ижтимоий соҳа ходимлари учун хизмат вазифаси, ўқувчи ва талабалар учун эса ички тартиб меъёрлари сифатида расмий ҳужжат мақомига ҳам эришди. Турли хил корхона ва ташкилотларда ўрнатилган ички алоқа орқали музокаралар ходимлар ўртасидаги ўзаро ҳамкорликни тезлаштирмоқда. Тадбиркорнинг кўп турлари ёки фуқароларнинг тегишли давлат органларига мурожаатлари ҳам телефон орқали амалга оширилмоқда. Иқтисод ва жамият нуктаи назаридан олиб қараганда телефон орқали музокаралар олиб бориш имкониятининг мавжудлиги инсон ҳаётида қулайликлар яратилиши каби қаралади.

Замонавий шахс телефон орқали мулоқотга кўп вақт сарфлайди. Аммо тажрибалар шуни кўрсатадики, барча ҳам телефон орқали мулоқот одобига амал қилмайди. Иш фаолияти телефон билан боғлиқ баъзи бир инсонлар турли хил ҳолатларга дуч келишади. Жумладан, суҳбатдош ўзини кўриб турмаганлиги боис, суҳбат жараёнида ҳаддан ташқари ўзини эркин тутиши мумкин. Аммо шуни ёдда тутиш лозимки, агарда жисмоний шахс қандайдир корхона ёки ўзининг шахсий хизматларини тавсия қилаётган бўлса, корхона обрўйи унинг мижоз билан қайси оҳангда гаплашаётганига боғлиқ бўлади. Агарда реал ҳаётда «либос»га эътибор берилса, телефон орқали мулоқотда «либос» гаплашиш оҳанги билан алмаштирилади. Айнан сизнинг нутқингиз суҳбатдошда ижобий таассурот қолдириши ёки, аксинча, сиз билан ҳамкорлик қилишдан воз кечишига таъсир кўрсатиши мумкин [8]. Замонавий илм ва техника телефондан фойдаланиш учун кенг шароитлар яратмоқди. Уяли алоқа ёки бошқа радиотелефон тадбиркорлар, молиячилар, журналистлар ва бошқа соҳа одамлари ҳаётига чуқур кириб бормоқда. Аммо шу билан бирга, телефон орқали мулоқот бошқаларга ҳалақит бермаслиги керак.

Телефон орқали мулоқот одобини – бу доимий ўзлаштириладиган кўникмадир. Битта шаҳар, минтақа, мамлакат ва ҳатто хорижий давлатларнинг турли бурчакларида туриб ҳам суҳбатдошни ишонтира олиш хусусиятига эга инсонлар кам учрайди. Энг аввало, телефон гўшагини кўтаришдан олдин, навбатдаги суҳбат чоғида талаб қилинадиган телефон орқали мулоқот одобини ўрганиш керак [8]. Кутиладиган суҳбатнинг қай даражада ўтиши саломлашишга боғлиқ. Телефон гўшагини кўтаргандан сўнг, айтиладиган биринчи сўз бу энг кўп тарқалган: «алло», «лаббай», «эшитаман»дир. Бу сўзларнинг барчаси ҳамма учун бирдек қаратилган бўлиб, гўшакни ким кўтариши аҳамиятсиз. «Алло» сўзи универсал, интернационал. Ҳар қандай хорижлик, бегона юртга ташрифи чоғида телефонда таниш «алло» сўзини эшитса, ўзини уйдагидек ҳис қилади. «Лаббай» сўзи таржимани талаб қилади – чунки хорижлик ўзбек тилини билмаслиги мумкин.

Баъзи бир жуда ҳам банд инсонлар гўшакни кўтариб: «Суҳбат учун икки дақиқа ажрата оламан. Эшитаман» деб жавоб беради. Суҳбатнинг қутилмаган даражада ноодатий бошланиши баъзи бир одамлар учун ноқулайлик туғдириб, ҳатто улар ўзларини йўқотиб қўйишлари мумкин. Аслида суҳбатни бошлашдан олдин, телефон орқали мулоқот одобига қўра ҳар бир шахс ҳатто овози таниш бўлса-да, аввал ўзини таништириши керак. Маълумки, сўз эмас, балки сўзлашиш оҳанги инсонга катта таъсир кўрсатиши мумкин. Гўшакни кўтарганда қаттиқ бақариб ёки ҳаддан ташқари паст овозда гапириш мумкин эмас. Овоз паст, аниқ ва етарли даражада эшитилиши лозим. Агарда инсон табиятан тез гапиришга одатланган бўлса, телефон орқали мулоқотда нутқ темпини ўзгартириш, яъни, секин, бир текис ва ишончли тарзда гапириш талаб этилади Тезкор нутқ асабийлашаётган ёки ўзига нисбатан ишончсиз инсон ҳақида тасаввур уйғотади. Шунингдек, суҳбатдош нутқининг темпига ҳам мослашиш лозим.

Илтифотлилик – телефон одобининг яна бир жиҳати ҳисобланади. «Марҳамат», «Агарда малол келмаса», «Мен учун қимматли вақтингизни ажратганингиз учун миннатдорман» каби иборалар ҳеч қачон ортиқчалик қилмайди. Суҳбат сўнигида, албатта хайрлашиш лозим. Баъзи бир инсонлар керакли маълумотни олгач, гўшакни илиб қўядилар. Бу иккинчи суҳбатдошда қайта мулоқот қилиш истагининг йўқолишига сабаб бўлади.

Жамоат жойларида, хусусан, театр, концерт ёки музейларга ташриф чоғида телефон қўнғироғи овозини пасайтириб, имкон бўлса, телефонни умуман ўчириб қўйган маъқул. Деярли барча телефонларда бундай имконият мавжуд. Муҳим учрашув, мажлис ёки ишга доир ҳамкорлар билан тушлик чоғида бўлган қўнғироқларга қуйидаги тарзда жавоб қайтариш лозим: суҳбатдошдан ўз телефон рақамини қолдиришини сўраш; унга кечроқ телефон қилишни ваъда бериш; ёки узр сўраш орқали қисқа суҳбат қуриш.

Биз бир кунда бир неча марта телефон орқали саломлашамиз ёки ваъдалашамиз. Шунинг учун телефон кундалик ҳаётни осонлаштирадиган восита эканига шубҳа йўқ. Лекин телефондан нотўғри фойдаланилса, у инсоннинг кайфиятини бузадиган восита бўлиб қолади. Телефон гўшагини кўтарганда ёки телефон қилганда амал

қилиш керак бўлган телефон орқали мулоқот маданияти бугунги куннинг муҳим ахлоқ қоидалари қаторидан ўрин олди.

Кореяда кенг тарқалган телефон алоқаси шароитида уяли телефон корейс халқи ҳаётининг ажралмас қисмига айланди. Чет элликлар учун телефон орқали суҳбатлашиш ўзига хос қийинчиликлар туғдиради. Бу нафақат телефон орқали мулоқот жараёнида, балки мулоқотда керакли ва тўғри ибораларни қўллаш каби қийинчиликлардир. Шунинг учун мулоқот ўрнатиш янада қийин кечади. Илтифотли корейс халқи учун фақат мулойим муомала, суҳбатдошнинг ҳар бирига эҳтиёткорона муносабатда бўлиш, суҳбатни тўғри бошлаш ва тугатиш муҳимлик касб этади. Кўрсатилганлардан келиб чиқиб, телефон орқали мулоқотда қўлланиладиган этикет қоидаларини тизимлаштириш ҳамда тушунишга қулай бўлиш учун абонент ва қўнғироқ қилувчининг этикет қоидаларини билиш зарурияти туғилади.

Телефон қўнғироғига жавоб беришда бутун дунё бўйлаб этикет қоидаларига мувофиқ суҳбатни бошлаш муаммоси юзага келади: баъзи мамлакатларда абонент биринчи навбатда суҳбатни бошласа, бошқа мамлакатларда қўнғироқ қилувчи суҳбатни биринчи бошлайди. Кореяда қабул қилинган этикет қоидаларига кўра, абонент гўшакни кўтариб, суҳбатни бошлайди. Агарда у мулоқот жараёнида уйда бўлса, қўнғироқ қилувчига «여보세요» Yeoboseyo – «Алло!» сўзи билан суҳбатни бошлайди. Бундай саломлашиш ҳамма ҳолатларда универсалдир.

«여보세요» – 하자 전화기 안에서 김형태가 물었다. Yeoboseyo. Haja jeonhwagi aneso Kim Hyeongtaega murotta [1.318].

Гўшакнинг иккинчи томонидан: «Алло!» – деган Ким Хёнгтхеннинг овози эшитилди.

Уйда телефон орқали мулоқотда қуйидагича жавоб бериш керак: А.

여보세요. Yeoboseyo.

Б. 여보세요, 정진 구역입니다. Yeoboseyo, Jeongjin guyeogimnida.

В. 여보세요, 정실 집입니다. Yeoboseyo, Jeongsil jibimnida.

Г. 네, 사직 구역입니다. Ne, Sajik guyeogimnida.

네, 보람 집입니다. Ne, Boram jibimnida.

А. Алло.

Б. Алло, Чонгжин тумани.

В. Алло, Чонгшил хонадони.

Г. Ҳа, Сажик тумани.

Ҳа, Пўрам хонадони.

«Алло» энг кўп ишлатиладиган ифода. А, Б, Г каби мисолларда «Алло», «Ҳа» деган қисқа жавобдан кейин туман ёки хонадон номи ҳамда телефон рақамини қўшиб айтса бўлади. Бундай хушмуомалага йўғрилган жавоб қўнғироқ қилган одамга нисбатан самимийлик ва соқинлик туйғусини уйғотади.

Иш жойида қўнғироққа жавоб беришда, 네 Ne, + ташкилот номи+ 입니다 imnida, яъни «Ҳа, ташкилот (номи)», тарзида жавоб бериш қабул қилинган меъёрий этикет қондаси ҳисобланади. Баъзи ҳолларда эса фақат ташкилот эмас, балки бўлим номи ва бўлим бошқарувчисининг тўлиқ исми-шарифи айтилади, жумладан: 네 Ne, ташкилот номи + 회사 hoesa бўлим номи + 총무과 chongmugwa абонентнинг исми-шарифи + 입니다 imnida.

«Ҳа, ташкилот (номи), умумий ишлар бошқарув бўлими, абонентнинг исми-шарифи». Шунингдек, «감사합니다» gamsahamnida ибораси, ташкилот номи + 입니다 imnida «Раҳмат, ташкилот номи» ҳам қўлланилади. Бунда «감사합니다» gamsahamnida «Раҳмат» сўзи «네» Ne «Ҳа» сўзига нисбатан ҳурматлилик даражасини англатади.

Қўнғироқни йўналтиришда одатда: 네, 잠시/ 잠깐 / 조금 기다려 주십시오, 바꾸어 드리겠습니다. Ne, jamsi/jamkkan/joguem gidaryeo jusipsio, bakkueo deurigessimnida.

«Ҳа, бир дақиқа кутиб турунг, ҳозир гўшакни узатаман» тарзида жавоб берилади. Бундай ҳолда, қўнғироқ қилувчи ўзини таништирганлиги англашилади. Акс ҳолда:

누구 (시) 라고 전해 드릴까요 (여쭙까요)? Nugu (si)rago jeonhae deurilkkayo (yeojjulkkayo)?

«Кечирасиз, илтимос, ўзингизни таништиринг» (сўзма-сўз: «Ким қўнғироқ қияпти деб айтай?») деб сўралади.

Абонент уйда ёки иш жойида бўлмаса: 지금 안 계십니다. 뭐라고 전해 드릴까요? Jigim an gyesimnida. Mworago jeonhae deurilkkayo?

«Улар ҳозир йўқлар. Нима деб айтиб қўяй?» деб жавоб берилади. Вазиятга қараб, такрорий қўнғироқнинг вақтини айтиш мумкин: 20 분 후에 걸어 주시기 바랍니다. 20 bun hue georeo jusigi baramnida.

«Илтимос, 20 дақиқадан кейин қайта қўнғироқ қилинг».

Агар қўнғироқ қилувчи рақамни нотўғри териб, адашиб тушган бўлса, янада хушмуомалалик билан жавоб бериш талаб этилади.

아닌데요 (아닙니다), 전화 잘못 걸렸습니다. Anindeyo (Animnida), jeonhwa jalmot geollyesseumnida.

«Йўқ, рақам нотўғри терилди».

Хозирда, «전화 잘못 걸렸습니다» Jeonhwa jalmot geosyeosseumnida «Сиз рақамни нотўғри тердингиз» ибораси кенг тарқалган. Аммо корейлик мутахассисларнинг фикрига кўра, бундай иборани қўллашдан чекланиш керак, чунки бундай ибора қўнғироқ қилувчига нисбатан қўпол муносабатни билдиради ва унинг рақам териш вақтидаги ҳаракатининг нотўғрилигини кўрсатади. Абонент учун этикет қоидалари

Ҳолат	Жой	Жавоб
қўнғироққа жавоб берганда	Уйда	여보세요, Yeoboseyo, от 입니다 imnida. 네 Ne, от 입니다 imnida.
	Ишда	네 Ne, ташкилот номи +입니다 imnida.
қўнғироқни йўналтиришда	Уйда	(네)잠시/잠깐/조금 기다려 주십시오. 바꾸어 드리겠습니다. (Ne), jamsi/jamkkan/jogeum gidaryeo jusipsio, bakkueo deurigessimnida.
	ишда	(네), 잠시/잠깐/조금 기다려 주십시오. 바꾸어 드리겠습니다. (Ne), jamsi/jamkkan/jogeum gidaryeo jusipsio, bakkueo deurigessimnida.
қўнғироқ қилинаётган шахс йўқ бўлганда	Уйда	지금 안 계십니다. 들어오시면 뭐라고 전해 드릴까요? Jigim an gyesimnida. Mworago jeonhae deurilkkayo?
	Ишда	지금 안 계십니다. 들어오시면 뭐라고 전해 드릴까요? Jigim an gyesimnida. Deureosimyeon mworago jeonhae deurilkkayo?
рақам нотўғри терилганда	Уйда	아닌데요(아닙니다), 전화 잘못 걸렸습니다. Anindeyo (Animnida), jeonhwa jalmot geollyesseumnida.
	Ишда	아닌데요(아닙니다), 전화 잘못 걸렸습니다. Anindeyo (Animnida), jeonhwa jalmot geollyesseumnida.

Қўнғироқ қилувчи учун этикет қоидалари қуйидагича:

Абонент қўнғироққа жавоб бергандан сўнг, саломлашиши ва ўзини таништириш одат тусига кирган:

«안녕하십니까? 저는 / 여기는 Annyeonghasimnikka? исми-шарифи +입니다 imnida. Исми-шарифи +씨
계십니까?/ si gyesimnikka? исми-шарифи+ 씨 좀 바꿔 주시겠습니까?» si jom bakkwo jusigesseumnikka?

«Ассалому алайкум! Менинг исмим (фамилия, исм). (Фамилия, исм) бормилар? /Илтимос, (фамилия, исм)
чакириб беринг».

Агар телефон қўнғироғига ёш бола жавоб берса, одатда дўстона услуб қўлланилади. Буйруқ гап шаклидан
фойдаланиш ҳам одатий ҳисобланади, жумладан:

아빠 / 엄마 계시나? Appa/ omma gyesina? Даданг/

ойинг уйдадилар?

아빠 / 엄마 바꿔 줘 Appa/ omma bakkwo jwo.

Даданг / ойингни чакириб бер!

Агар қўнғироқ қилувчига абонентнинг телефон рақамини ёки манзилини аниқлаштириш керак бўлса,
тасдиқловчи ёки инкор маъносида жавоб бериш мумкин бўлган савол берилади, жумладан:

안녕하십니까? Annyeonghasimnikka? фамилия, исм + 댁입니까? daegimnikka? Ассаламу

алайкум! Бу фалончининг уйими (фамилияси, исми)?

Аммо —거기가 어디죠? Geogiga codiyo? «Қаерга тушдим?» тарзида этикет қоидаларига зид тарзда
мулоқотга киришилмайди. Оператор орқали телефон мулоқотида аввал салом берилади, кейин керакли абонент
билан боғлаб бериш сўралади:

안녕하십니까? 325 번 좀 부탁드립니다. Annyeonghasimnikka? 325 bon butaghamnida. Ассалому

алайкум, илтимос, 325 рақам билан улаб беринг.

Агар абонент йўқ бўлса, қўнғироқ қилувчига оид маълумотларни етказиш сўралади:

죄송합니다 (미안합니다) Joesonghamnida (mianhamnida), исми-шарифи +한테서 전화 왔다고 전해
주시겠습니까? hanteseo jeonhwa watdago jeonhae jusigessimnikka?

Кечирасиз, фалончи+га қўнғироқ қилганимни айтиб қўя оласизми? Ёки

кайта қўнғироқ қилиш илтимос қилинади:

전화 해 달라고 전해 주시겠습니까? Jeonhwa hae dallago jeonhae jusigesseumnikka?

Илтимос, менга қайта қўнғироқ қилсинлар, етказиб қўйинг.

Бундай ҳолларда буйруқ гап шаклидан фойдаланиш тавсия этилмайди.

Айрим пайтларда, иш жойида битта инсон номидан қўнғироқ қилиш тақозо этилганда: 안녕하세요? Annyeonghasimnikka? исми-шарифи + 님의 전화인데요, nimui jeonhwaindeyo исми-шарифи + 씨를 부탁드립니다 ssireul butaghamnida.

«Ассалому алайкум, мен фалончи номидан қўнғироқ қилишман, илтимос фалончини мумкинми?» тарзида муружаат қилинади. Корейс этикет қоидаларига қўра, 님-nim хурмат маъносини англатувчи қўшимчани тушириб бўлмайди.

Муваффақиятли уланишда абонентга ўзини таништириш ва уни учинчи шахс билан улаш қуйидагича амалга оширилади: 안녕하세요? Annyeonghasimnikka? 저는 Jeoneun ташкилот номи + 회사 hoesa бўлим номи + 과 gwa исми-шарифи + 입니다 imnida. Исми-шарифи + 님의 전화인데요, 바뀐 드리겠습니다 nimui jeonhwaindeyo, bakkwo deurigesseumnida.

«Ассалому алайкум. Менинг исмим (исми-шарифи), ташкилот номи, бўлим номи. Мен фалончи номидан қўнғироқ қилишман, ҳозир сизни улаб бераман».

Агар рақам нотўғри терилган бўлса, гўшакни қўполлик билан ташламасдан, шунчаки хушмуомалалик билан: 죄송합니다 (미안합니다) 전화가 잘못 걸렸습니다. Joesoghamnida (mianhamnida) jeonhwaga jalmot geollyeossimnida.

Кечирасиз, рақам нотўғри терилди, деб узор сўраш керак. Қўнғироқ қилувчи учун этикет қоидалари:

ҳолат	жой	Савол
абонент жавоб берганди	уйда	안녕하십니까? 저는/여기는 Annyeonghasimnikka? Jeoneun/ yeogineun] фамилия, исм+ 입니다 imnida. фамилия, исм+ 씨 계십니까? ssi gyesimnikka?
	ишда	안녕하십니까? 저는/여기는 Annyeonghasimnikka? Jeoneun/ yeogineun фамилия, исм+인 데요 indeyo. фамилия, исм+ 씨 좀 바꿔 주시겠습니까? si jom bakkwo jusigesseumnikka? (оператор орқали мулоқотга чиққанда) 안녕하세요? Annyeonghasimnikka? 325 번 좀 부탁드립니다. 325 beon jom butaghamnida.
абонент жойида бўлмаганда	уйда	죄송합니다만 Joesoghamnidaman, исм+한테서 전화 왔다고 전해 주시겠습니까? hanteseo jeonhwa watdago jeonhae jusigessimnikka? 말씀 좀 전해 주시겠습니까? malsseum jom jeonhae jusigessimnikka?
	ишда	죄송합니다만 Joesoghamnidaman, исм+한테서 전화 왔다고 전해 주시겠습니까? hanteseo jeonhwa watdago jeonhae jusigessimnikka? 말씀 좀 전해 주시겠습니까? Malsseum jom jeonhae jusigessimnikka?
учинчи шахс томонидан қўнғироқ қилинганда	ишда	안녕하십니까? Annyeonghasimnikka? фамилия, исм+ 님의 전화인데요 nimui jeonhwaindeyo, фамилия, исм+ 씨를 부탁드립니다 ssireul butaghamnida. (улангандан кейин) 저는 Jeoneun фамилия, исм+회사 hoesa фамилия, исм+ 입니다 imnida. фамилия, исм+ 님의 전화인데요, 바뀐 드리겠습니다. nimui jeonhwaindeyo, bakkwo deurigesseumnida.
Рақам нотўғри терилганда		죄송합니다 (미안합니다), 전화가 잘 못 걸렸습니다 Joesoghamnida (mianhamnida) jeonhwaga jalmot geollyeossimnida].

Хулоса ўрнида шуни айтиш жоизки, турли маданиятларга мансуб ва ҳар хил тилда сўзлашадиган инсонлар мулоқотини англаш хорижий тиллар, жумладан, корейс тилини ўргатиш жараёнида билан боғлиқ равишда зарурий ҳисобланади. Бугунги глобаллашув, интеграциялашув жараёнида, фан ва техника тез ривожланаётган бир вақтда ҳам корейс тилига асрлар давомида таъсир ўтказган конфуцийчилик муносабатларининг этик меъёрлари телефон орқали мулоқотда ҳам ўз аксини топанлигини қўриш мумкин. Бунга боғлиқ равишда тилдаги лексик ва грамматик мазмун ҳам ўзгариши боис, телефон орқали мулоқот сўзларини ўрганиш ўзига хос аҳамият касб этади. Шунингдек, мазкур мавзунинг тадқиқи тилларо ва маданиятларо мулоқотда юзага чиқадиغان бошқа муаммоларни бартараф этишда ҳам муҳим саналади.

АДАБИЁТЛАР

1. 정유정. 칠 년의 밤. —서울: 은행나무, 2011.
2. 표준 언어 예절. —서울: 국립국어원, 2011.
3. 채화영. 존댓말 사용 설명서. —서울: 파란정원, 2015.
4. Абрамова Н. В., Гайнуллина Е. Ю. Некоторые особенности корейского делового этикета // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2016. – № 5 (май).
5. Ли Е. В. Особенности функционирования фамильярных форм обращений в современном корейском языке. Филологические науки. Вопросы теории и практики. – Тамбов: Грамота, 2017. № 12(78)
6. Каплан Т.Ю., Дерюгина Т.С. Речевой этикет современного корейского языка. –Владивосток. 2003.
7. Симбирцева Т. М. Корея на перекрестке эпох. – М.: Муравей-Гайд, 2000.
8. Kang Bong-Kyu. Traditional Korean Lifestyles. Kwangju: History of Korean Culture. 1991.

Корейс лингвомаданиятида телефон мулоқотининг ўзига хос хусусиятлари
Юсупова Г. А. Тошкент давлат шарқишунослик университети
доц.в.б., PhD.

Резюме. Мақолада корейс лингвомаданиятида телефон мулоқотининг ўзига хос ўрни, телефон орқали сўзлашиш маданияти, этикет қоидалари, қўнғирок қилувчи ва унга жавоб берувчи шахслар ўртасида поғонавий муносабатларни акс эттирувчи ифодалар таҳлил этилган.

Калит сўзлар: телефон, мулоқот, маданият, одоб, этика, муомала, ахлоқ, қоида.

Особенности телефонной коммуникации в лингвокультуре корейского языка
Юсупова Г.А. Ташкентский государственный университет востоковедения
и.о.доцента, PhD.

Резюме. В этой статье анализируется особая роль телефонного общения в корейской лингвокультуре, культура телефонного общения, правила этикета, выражения, отражающие иерархические отношения между звонящим и отвечающим ему человеком.

Ключевые слова: телефон, общение, культура, нравы, этика, обращение, мораль, правила.

Peculiarities of telephone communication in Korean linguoculture
Yusupova G.A. Tashkent State University of Oriental Studies
Associate professor, PhD.

Summary. This article analyzes the specific role of telephone communication in Korean linguoculture, the culture of telephone communication, etiquette rules, expressions that reflect the hierarchical relationship between the caller and the person answering it.

Key words: telephone, communication, culture, manners, ethics, treatment, morality, rule.

РОЛЬ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

Жумамуратова М. Р.

Каракалтакский государственный университет

В стране карантин, а это значит почти все учебные заведения переходят на дистанционную форму обучения, в связи с необходимыми мерами по предотвращению распространения коронавирусной инфекции и